

HET RIJDEN MET TRADITIONELE AANSPANNING

Alex Rodeyans - Internationale traditiwedstrijd
Vereniging Nieuwege - Van paard naar stoom

Mennen is het besturen van een aanspanning. Een **aanspanning** is (een bepaalde manier) van het opstellen van één of meerdere paarden voor een koets of wagen. Het paard wordt ingespannen, wat letterlijk betekent dat het paard verbonden wordt met de koets. Om op de weg te komen met paard en koets zijn vier elementen belangrijk. Ten eerste moet het paard op zich bepaalde eigenschappen bezitten om zijn werk naar behoren uit te voeren. Daarnaast is het **gareel of tuig** belangrijk, deze moet op een juiste en correcte manier gedragen worden door het paard, in vakjargon spreekt men van optuigen. Ten derde moet de koets in goede staat zijn en afhankelijk van het gebruik, het type en doel kan men een of meerdere paarden ervoor spannen. Het vierde belangrijke deel betreft de **menner** (bestuurder) en eventueel de **groom** (lakei of stalknecht). Er is heel wat ervaring nodig om de aanspanning vlot door alle hindernissen te loodsen. De menner moet steeds kalm blijven. Het vraagt dus heel wat kennis, subtiliteit en ervaring om een paard af te richten, in te spannen en op er een veilige manier mee op de weg te komen. Men spreekt hier over **menkunst**, hiervoor worden opleidingen gegeven door meninstructeurs. Ook vind je africhters in de paardensport die zich toeleggen op aanleren van paarden voor het mennen.

Traditiemennen

Het traditiemennen is het mennen van paarden voor een **antiek rijtuig**. Mennen met historische koetsen is een traditie die teruggaat tot ver voor de uitvinding van de auto. Vroeger waren koetsen de belangrijkste vorm van transport voor mensen en goederen, en het mennen van paarden was een vaardigheid die essentieel was voor de samenleving. Tegenwoordig wordt deze traditie in stand gehouden door liefhebbers van historische koetsen, die de kunst van het mennen willen behouden en doorgeven aan de volgende generaties.

De antieke rijtuigen dateren meestal uit de 19^e en begin 20^e eeuw, dus voor de opkomst van het gemotoriseerd verkeer. Kasteeldomeinen uit die tijd hadden minstens een paar koetsen in het bezit. Elke koets had zijn doel. Er waren dienstrijuigen, sportieve rijtuigen, jachtrijtuigen enz... Met de opkomst van de auto geraakten deze rijtuigen in onbruik en werden ze in het beste geval van de hand gedaan en anders vernietigd. Er ging dus heel wat verloren.

Traditiwedstrijden

Onder impuls van Wijlen Baron Jean Casier (1908-2008) uit Nokere en Eric F. Andersen vond het traditiemennen in België zijn oorsprong in de jaren zeventig van vorige eeuw. Zij lagen aan de basis van verenigingen die onder andere **traditiwedstrijden** organiseerden. Op deze wedstrijden zijn er drie onderdelen, een presentatie, een wegparcours met een aantal proeven en tenslotte een vaardigheidsparcours. Tijdens de presentatie wordt de aanspanning beoordeeld door juryleden die daarvoor opgeleid zijn. Het wegparcours heeft een opgelegde tijd, maar is eigenlijk een regelmatigheidsonderdeel en heeft niets te maken met de kortste tijd. Bij de vaardigheid is het de bedoeling om een aantal poorten te nemen waarvan de breedte van de koetsspoor met een marge gezet wordt. Op de kegels ligt een bal en bij het aanrijden van een kegel kan deze eraf vallen waardoor strafpunten worden gegeven.

Juryleden werden opgeleid om deze aanspanningen te beoordelen op hun authenticiteit en tijdens infosessies worden geïnteresseerde menners klaargestoomd voor de diverse evenementen. Het was voor liefhebbers het begin van een zoektocht naar oud traditioneel gerij en geschikte paarden voor deze activiteiten. In België kende deze discipline een stijlvolle opgang. Het niveau verbeterde van jaar tot jaar en onze menners begonnen ook over de grens te kijken meer bepaald naar Frankrijk. Ook daar werden traditiwedstrijden ingericht waar onze Belgische traditiemenners dikwijls aan deelnamen.

Heden en toekomst

Toen in de jaren zeventig het traditiemennen in onze contreien zijn opgang kende, was het gevolg dat er een hele keten op gang kwam waarbij **ambachten** opnieuw hun rol opeisten, zoals bijvoorbeeld restaurateurs, tuig- en gareelmakers enz... Bij het restaureren van oude koetsen komen namelijk diverse kundigheden aan de bak. Er is eerst en vooral een grondige kennis nodig van houtbewerking en metaalbewerking, maar bij de restauratie moet men ook de nodige kennis bezitten over oude verftechnieken, het stofferen van de binnenbekleding en lederbewerking. Door het traditiemennen wordt het ook mogelijk om bepaalde paardenrassen in stand te houden (tuigpaarden en trekpaarden). Bovendien kan het mensen van historische koetsen ook een gevoel van verbondenheid bieden met het verleden en de natuur. Door met paarden en koetsen door het landschap te rijden, kunnen liefhebbers zich even losmaken van de drukte van het moderne leven en genieten van de rust en schoonheid van de natuur. Het is een manier om terug te gaan naar de basis en te ervaren hoe het was om vroeger te reizen in lang vervlogen tijden.

Omdat er veel kennis en vakmanschap verloren dreigt te gaan, worden er door diverse verenigingen initiatieven genomen om de toekomst van de kunde van het mensen, het restaureren en in stand houden van oude koetsen en van alle bijhorend materiaal (tuigage, accessoires) te verzekeren voor het nageslacht. Zo zit het organiseren van elegantiewedstrijden, koetsendefilés, koetsenwandelingen in heel Vlaanderen weer in de lift. Om het traditiemennen te bewaren voor de toekomst, heeft het gild ook nood aan verjonging en nieuw bloed. Precies daar knelt voor velen het schoentje. Om aan het traditioneel mensen kan beginnen, heb je gepaste paarden, tuigen, een koets, transportmateriaal enz... nodig. Er is momenteel een ruim aanbod aan mooie oude koetsen omdat heel wat bezitters door ouderdom of ziekte zich genoodzaakt voelen hun collectie van de hand te doen.

Maar niet alleen in Vlaanderen, ook in de ons omringende landen is men met het conserveren, bewaren en borgen van deze tak van het mensen bezig. Om dit allemaal te stroomlijnen werd er zelfs een internationale organisatie in het leven geroepen (AIAT = Association Internationale d'Attelage de Tradition). Voor ons land is de **vzw Trabel** de officiële vertegenwoordiger. Deze vereniging ijvert er nu voor om de verschillende initiatieven die in Vlaanderen rond het traditiemennen genomen worden te verzamelen onder een dak.

INZENDER

Alex Rodeyns
TRABEL vzw

THEMA

Sport en spel
Ambacht, vakmanschap en techniek

TREFWOORD

#dier #techniek